FUNDACJA TOGATUS PRO BONO

BIULETYN

SWOBODA WYPOWIEDZI, A NARUSZENIE DÓBR OSOBISTYCH

Zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, finansowanie ze środków otrzymanych od Powiatu Wałeckiego.

Ministerstwo Sprawiedliwości

FUNDACJA TOGATUS PRO BONO

Każdy człowiek przedstawia swoje przemyślenia i przekonania w swobodnych wypowiedziach.

Aktualne technologie pozwalają każdemu człowiekowi na przedstawianie swoich wypowiedzi w formie elektronicznej na szerokim forum, przy wykorzystaniu Internetu. Do wypowiedzi internetowych wykorzystywane są media społecznościowe, fora na portalach tematycznych, miejsca dla komentarzy na serwisach ogólnodostępnych. W dobie powszechnego dostępu do Internetu, a tym samym dostępu do wypowiedzi w nim zamieszczonych dla dużej grupy osób, a więc publicznych, szczególnie istotny jest temat wolności słowa i ochrony dóbr osobistych. Grupą, która bardzo mocno operuje w Internecie i zamieszcza tam swoje wypowiedzi jest młodzież. Swoboda wypowiedzi nie oznacza jednak prawa do nieograniczonego czymkolwiek zamieszczania treści.

Powstaje więc pytanie, gdzie jest granica wolności wypowiedzi, co można powiedzieć, a czego nie?

W tym biuletynie wskazana zostanie odpowiedź na to pytanie.

Swoboda wypowiedzi – co to takiego?

Człowiek ma prawo do wypowiedzi w formie opinii, stanowisk, poglądów. Prawo to jest zagwarantowane przepisem art. 54 Konstytucji Rzeczpospolitej Polskiej oraz art. 10 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Swoboda ta obejmuje następujące formy wypowiedzi:

- wypowiadanie się ustnie i pisemnie,
- publikowanie treści w mediach tradycyjnych (tv, radio) oraz w Internecie,
- uczestnictwo w debatach publicznych.

Ograniczenie swobody wypowiedzi wynika z praw obejmujących dobra osobiste innych osób takich jak człowiek, organizacja, spółka prawa handlowego czy organ władzy publicznej.

Czym są dobra osobiste?

Dobra osobiste to wartości niematerialne przysługujące na podstawie art. 23 kodeksu cywilnego. Są nimi między innymi:

- godność,
- dobre imię,
- wizerunek,
- prywatność,
- nazwisko lub pseudonim.

Dobra osobiste chronione są prawem na podstawie art. 24 kodeksu cywilnego, zgodnie z którym, podmiot (osoba, organizacja, spółka, organ władzy publicznej) może realizować różnego rodzaju żądania.

Naruszeniem dóbr osobistych może być:

- publiczne wyśmiewanie,
- hejt w Internecie,
- upublicznianie czyjegoś zdjęcia bez zgody,
- rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji.

Kiedy wypowiedź narusza cudze dobra osobiste?

Ocena tego czy wypowiedź jest zgodna z prawem czy nie zależy od kilku czynników.

Istotna jest forma wypowiedzi, a tym samym jej zasięg, czyli jak duża grupa ludzi zapoznała się z nią lub jest w stanie zapoznać się z tą wypowiedzią.

Drugim czynnikiem jest treść wypowiedzi, jej kontekst i intencja wypowiedzi. W przypadku, gdy treść wypowiedzi oparta jest na prawdzie to co do zasady nie narusza ona dobra osobistego danego podmiotu. Jednakże nie wszystko co prawdziwe można upubliczniać. Nie można bowiem ujawniać informacji dotyczących sfery prywatnej danej osoby czy jej danych osobowych, bez zgody. Poza tym nawet prawdziwa informacja może naruszać dobra osobiste, jeśli zostanie przedstawiona w sposób obraźliwy, upokarzający lub poniżający.

Dla przykładu, jeśli zamieści się w Internecie opinię, iż dana osoba „nie jest całkiem głupia, ale nikt jej nie lubi", to mimo tego, że ta wypowiedź zawiera opinię z pewną wątpliwością, to narusza godność osoby, której dotyczy i jej dobre imię.

Naruszeniem dobrego imienia może być także pytanie o treści: „czy on na pewno nie jest złodziejem?".
Także określnie osoby kłamcą na forum publicznym narusza dobre imię tej osoby.

Również zamieszczenie przez ucznia mema z wizerunkiem nauczyciela i obraźliwym podpisem, może zostać zakwalifikowane jako naruszające wizerunek nauczyciela i jego dobre imię.

Jakie prawa ma podmiot, którego dobro osobiste zostało naruszone?

Uprawnienie podmiotu, którego dobra osobiste zostały naruszone realizowane mogą być na drodze cywilnoprawnej i karnoprawnej.

W oparciu o przepisy prawa cywilnego podmiot, którego dotyczy naruszenie może wystąpić do sądu z żądaniami od osoby, która naruszyła jego dobro osobiste, takimi jak:

- żądanie zaniechania działania naruszającego dobro osobiste, jeśli ono trwa,
- żądanie przeprosin, w formie w jakiej nastąpiło działanie naruszające dobro osobiste,
- żądanie zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w związku z naruszeniem dobra osobistego,
- żądanie zapłaty kwoty pieniężnej na cel społeczny w związku z naruszeniem dobra osobistego,
- żądanie odszkodowania pieniężnego w związku z naruszeniem dobra osobistego.

Wskazane żądania, poza pierwszym, mogą być kosztowne. Pierwsze natomiast może nie być przyjemne, bo może wiązać się na przykład na obowiązku przeproszenia na apelu szkolnym. Natomiast żądanie zamieszczenia przeproszenia na ogólnopolskim portalu będzie wiązać się z koniecznością zapłaty za publikację treści przeprosin na portalu. Żądanie zadośćuczynienia zapłaty za krzywdę (np. stres, lęk) , jak i zapłaty na cel społeczny, wahać może się w kwotach od kilku do kilkudziesięciu tysięcy złotych dla każdego żądania. Odszkodowanie zaś związane z naruszeniem dobra osobistego zależne jest od szkody jaką poniósł podmiot (np. koszty lekarstw i leczenia), którego dobro naruszono i wynosić może nawet kilkaset tysięcy złotych.

W ramach uprawnień kodeksu karnego, jeśli naruszenie dobra osobistego kwalifikuje się do uznania za przestępstwo, podmiot uprawniony jest do wystąpienia do sądu lub organów ściągania (prokuratury, policji) o:

- żądania ukarania osoby naruszającej jako sprawcy przestępstwa zniesławienia,
- żądania ukarania osoby naruszającej jako sprawcy przestępstwa zniewagi,
- żądania ściągania i ukarania osoby naruszającej jako sprawcy nękania (stalkingu).

W procedurze karnej sprawca naruszania może zostać ukarany za zniesławienie karą grzywny, za zniewagę karą grzywny lub ograniczenia wolności, a w przypadku nękania nawet karą pozbawienia wolności do 8 lat.

Warto w tym miejscu wskazać, że przestępstwo zniesławienia polega na takich wypowiedziach, które mogą poniżyć osobę w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania. Dla przykładu można podać, że za takie przestępstwo może zostać uznane rozgłaszania nieprawdziwych informacji o nauczycielu, wychowawcy, które mogą spowodować zwolnienie go z pracy.

Przestępstwo zniewagi obejmuje ubliżanie osobie lub poniżanie jej, w jej obecności lub podczas jej nieobecności. Zachowanie takie nie musi być odbywać się publicznie, żeby można było uznać je za przestępstwo. Wystarczy, jeśli treści ubliżające, poniżające dotarły do osoby, której dotyczą.

Przestępstwo nękania obejmuje długotrwałe działanie powodujące u osoby poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia. Działanie to może mieć formę smsów, korespondencji e – mailowej, komentarzy w mediach społecznościowych czy forach internetowych.

W przypadku osób niepełnoletnich sprawa trafia do sądu rodzinnego, który może pouczyć, zobowiązać do przeprosin, ustanowić kuratora, a nawet skierować do ośrodka wychowawczego.

Jak pogodzić wolność słowa z ochroną dobrego imienia ?

Naruszania dobrego imienia to powszechny fakt, który rzadko jest ścigany, ale nie oznacza to, że osoba naruszająca dobre imię nie musi liczyć się z konsekwencjami prawnymi w przypadku jej bezprawnego działania. W związku z tym warto pamiętać, zwłaszcza w dyskusjach, że:

- krytykowanie jest dozwolone, ale musi mieć charakter rzeczowy i nieobraźliwy,
- atak personalny to nie wyrażanie subiektywnych,
- warto szanować ludzi w dyskusjach, gdyż brak szacunku z reguły skutkuje zachowaniem odwetem,
- nie publikuj niczego, czego nie powiedziałbyś komuś prosto w oczy.

Kiedy i gdzie zgłosić naruszenie dóbr osobistych?

Osoby dorosłe podejmują działania w związku z naruszeniem ich dóbr osobistych osobiście na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego i karnego.

Dzieci i młodzież powinni zaś zgłaszać sytuacje, które powodują po ich stronie lęk, do:

- rodzicom,
- wychowawcy lub pedagogowi szkolnemu,
- dyrektorowi szkoły.

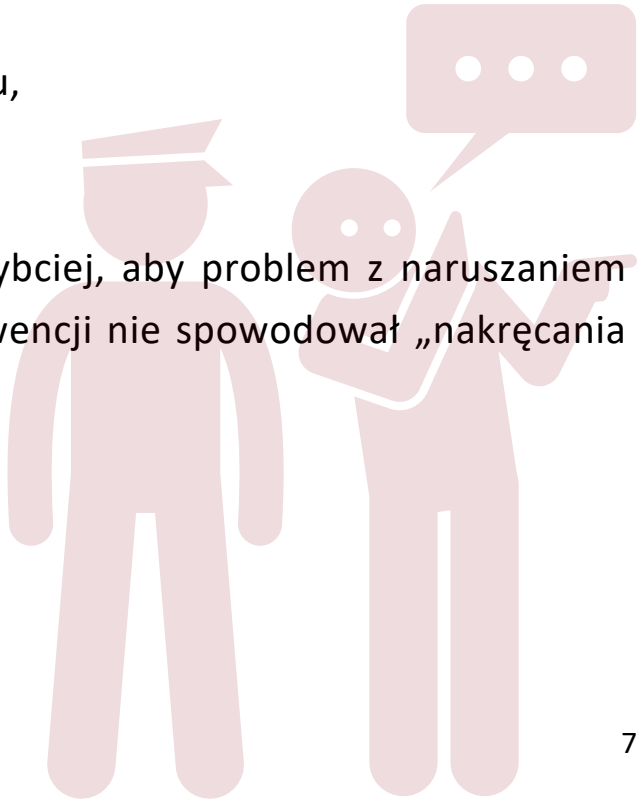

Zgłoszenie powinno mieć miejsce jak najszybciej, aby problem z naruszaniem dobra osobistego nie narastał, a w konsekwencji nie spowodował „nakręcania się problemu” i ujemnych przeżyć.

Warto zapamiętać:

- Wykonanie zdjęcia koledze w szatni i upublicznienie go z żartobliwym podpisem, może naruszać prywatność i wizerunek.
- Komentarz w Internecie: „on jest idiotą, nie powinien w ogóle chodzić do tej szkoły” to zniewaga i zniesławienie.
- Tworzenie fałszywego konta, żeby nękać kogoś online organy ścigania łatwo ustalą i pociągną do odpowiedzialności.
- Zanim coś opublikujesz w Internecie pomyśl czy to nie rani lub nie obraża innej osoby.
- Internet nie jest strefą bezkarności i obowiązują dla niego te same zasady prawne jak w rzeczywistości.
- Nie wszystko, co można powiedzieć, warto powiedzieć publicznie.
- Wolność wypowiedzi to prawo, ale wiąże się z nią odpowiedzialność.

NIEODPŁATNE USŁUGI
-POMOC PRAWNA
-PORADY OBYWATELSKIE
-MEDIACJA

NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA - NIEODPŁATNE PORADNICTWO OBYWATELSKIE

Na terenie całej Polski funkcjonuje ponad 1500 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Jest to rezultat wejścia w życie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Z bezpłatych porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na uzyskanie odpłatnej porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Prawnicy oraz doradcy **Fundacji Togatus Pro Bono** udzielają bezpłatnych porad prawnych w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie powiatów, z którymi Fundacja zawarła umowy.

Zapraszamy do zapoznania się z zasadami udzielania bezpłatnej pomocy prawnej lub poradnictwa obywatelskiego.

.

Sprawdź, jak i gdzie uzyskać darmową poradę

www.fundacja.togatus.pl

FUNDACJA
TOGATUS
PRO BONO